

مقاله تحقیقی

نام های محلی برخی درختان در استان گیلان

قاسم حبیبی بی بالانی^{۱*}، پریسا محمدپور^۲، فاطمه موسی زاده صیاد محله^۳

۱. گروه کشاورزی و منابع طبیعی، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران
۲. بخش تحقیقات جنگلها و مراتع و آبخیزداری (بخش تحقیقات منابع طبیعی)، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان گیلان، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، رشت، ایران
۳. گروه ادبیات فارسی، آزادگان

*مسئول مکاتبات: آدرس الکترونیکی: habibibalani@gmail.com

محل انجام تحقیق: گروه کشاورزی و منابع طبیعی، واحد شبستر، دانشگاه آزاد اسلامی، شبستر، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۹/۷/۱۰

تاریخ دریافت: ۹۹/۶/۱۷

چکیده

از موارد بسیار مهم در گردشگری روستایی و طبیعت گردی تفریح و تفرج در مناطق جنگلی و دارای پوشش درختی می باشد. از همین رو دانستن اسامی محلی به عنوان بخش از داده های زبان شناسی اجتماعی دارای اهمیت می باشد که این نوع مطالعه، نوعی از مطالعات زبانی می باشد که آن را به عنوان یک موضوع فرهنگی می شناسند و دارای ارتباط تنگاتنگ با روابط اجتماعی جامعه ای که به آن زبان سخن می گوید است. یکی از مواردی که در گویش های محلی نقش مهمی دارد، اسامی درختان و درختچه ها می باشد. استان های گیلان، مازندران و گلستان دارای خرده فرهنگ های متفاوت و نیز تنوع گویشی و لهجه های مختلف ولی دارای منشاء مشترک می باشند. در این تحقیق سعی شد که با مراجعه حضوری به مناطق مختلف این استان ها و انجام مصاحبه و نیز بررسی منابع معتبر اسامی محلی درختان و درختچه ها ثبت گردد. در این تحقیق ۹۰ نام محلی برای درختان در استان گیلان (چابکسر تا آستارا) که عمدتاً اسامی مورد استفاده در لهجه های مختلف گویشی می باشند، ثبت گردید.

واژه های کلیدی: نام محلی، درختان، استان گیلان، گویش

مقدمه

درختان و درختچه ها می باشد. استان های گیلان، مازندران و گلستان دارای خرده فرهنگ های متفاوت و نیز تنوع گویشی و لهجه های مختلف ولی دارای منشاء مشترک می باشد و در دوره های مختلف طبق شرایط خاص تاریخی زندگی ساکنان در نقاط مختلف این استان دچار تغییر و دگرگونی شده است (۳). از جمله این عوامل ایجاد تغییرات می توان به مهاجرت های اجباری و یا اختیاری، داد و ستدهای متفاوت با مناطق همجوار در جنوب رشته کوه البرز، موقعیت جغرافیایی و همسایگی جغرافیایی با دیگر زبان ها، شیوه زندگی (زندگی در مناطق کوهستانی

یکی از موارد دارای اهمیت در گردشگری روستایی و نیز طبیعت گردی آشنایی گردشگران با گیاهان و درختان بومی آن منطقه و آشنایی با اسامی محلی برای آن درختان می باشد که این داده ها به عنوان بخشی از داده های زبان شناسی اجتماعی حائز اهمیت قرار می گیرد. این گونه از زبان شناسی به عنوان بخشی از خرده فرهنگ های هر منطقه می باشد که ارتباط نزدیکی با روابط اجتماعی جوامع گویش ور آن زبان دارد (۲،۱). یکی از مواردی که در گویش های محلی نقش مهمی دارد، اسامی

مختلف استان گیلان مورد استفاده می شود با ذکر محل های مورد استفاده جمع آوری گردید. شناسایی گونه ها نیز از فلور رنگی دکتر احمد قهرمان انجام گردید. این تحقیق و تحقیقات مشابه از آنجا دارای اهمیت فراوان می باشد که به دلیل کم شدن گویشوران زبان گیلکی و روی آوردن بسیاری از خانواده های ساکن به آموزش زبان فارسی به فرزندان خود به تدریج زبان گیلکی و اصطلاحات منحصر به فرد این زبان رو به فراموشی می باشد. از این رو در این تحقیق سعی شده است که نامهای محلی مورد استفاده برای درختان جنگلی جمع آوری و ثبت گردد.

نتایج

گونه های مورد بررسی عبارت بودند از:

۱. بستام /bastam/

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: *Aceraceae*

نام فارسی: افرا یا پلت

منطقه مورد مطالعه: **توالش**

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال از آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۲. بسکام /baskam/

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: *Aceraceae*

نام فارسی: افرا یا پلت

منطقه مورد مطالعه: **توالش**

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال از آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۳. بلسن /blesen/

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: *Aceraceae*

نام فارسی: افرا یا پلت

منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان**

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال از آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم

یا مناطق جلگه ای) نام برد (۴). تمام موارد تغییر دهنده در گویش در مکان های مختلف باعث تفاوت زبانی در اقوام مختلف در قسمت های مختلف این استان ها شده است که این تغییرات بر روی اسامی محلی درختان نیز موثر بوده و باعث ایجاد نام های محلی مختلف در مکان های متفاوت برای یک درخت شده است. از آنجایی که گویش های مختلف در ایران به خصوص در این استان ها به صورت همگرا با زبان فارسی به سرعت در حال تحول و تغییر می باشد، این مهم بر روی اسامی مختلف و محلی برای درختان نیز اثر کرده است و مطالعه و ثبت ویژگی های این اسامی محلی دارای اهمیت زیادی می باشد. درختان غیر مثمر در مناطق جنگلی ایران که عمده آن در بخش شمالی رشته کوه البرز از آستارا در استان گیلان تا گلی داغی در شرق استان گلستان قرار دارند و در آن درختان و درختچه های متفاوتی به صورت خودرو می روید. هدف این پژوهش شناسایی و ثبت اسامی مختلف مورد استفاده برای درختان، درختچه ها و بوته ها در مناطق مختلف استان های گیلان، مازندران و گلستان از آستارا تا رامیان می باشد که در این میان درختانی که بر اساس بررسی منابع انجام شده در مناطق خارج این استان ها دارای اسامی محلی بودند نیز ثبت گردیدند.

مواد و روش ها

این تحقیق به صورت میدانی و با بررسی منابع جمع آوری شده و با وجود اینکه همه نگارندگان این مقاله آشنایی کامل با زبان و گویش گیلکی دارند با این حال برای تعیین دقیق معادل فارسی لغات و مدخل های مربوط به درخت در گویش های مختلف محلی اقدام به مصاحبه با گویش وران این زبان به ویژه افراد داری سن بالای ۶۰ سال نمودند. تمام واژه ها و اصطلاحات این تحقیق مربوط به مهمترین واژه ها و اصطلاحات مربوط به درختان، درختچه ها و بوته ها در مناطق مختلف گیلان (از چاپکسر تا آستارا) می باشند. البته در بررسی منابع برای برخی از درختان نام های محلی در دیگر مناطق سه استان شمالی مشاهده گردید که در این مجموعه قرار گرفت. در این تحقیق سعی شد اسامی محلی درختان مختلف در مناطق گوناگون از چاپکسر تا آستارا برای درختان را تحت پوشش قرار گیرد بر همین اساس اسامی درختان که به زبان تبری، گیلکی، دیلمی، تالشی و ترکی که در بخش های

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: **Aceraceae**

نام فارسی: افرا پلت

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال ار آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۹. اولس/olas/

نام علمی: *Carpinus betulus* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: ممرز

منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش

گونه درختی که در اکثر نقاط جنگل های شمال از پایین بند تا میان بند به فراوانی پراکنده است (۵،۶).

۱۰. توسا/tosa/

نام علمی: *Alnus glutinosa* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: توسکا

منطقه مورد مطالعه: رودسر

گونه درختی که در اغلب نقاط جنگل های شمال ایران می توان یافت و معمولاً از نزدیکی های ساحل دریا تا ۲۰۰۰ متر بالا می رود (۵،۶).

۱۱. توسه/tose/

نام علمی: *Alnus glutinosa* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: توسکا

منطقه مورد مطالعه: رشت

گونه درختی که در اغلب نقاط جنگل های شمال ایران می توان یافت و معمولاً از نزدیکی های ساحل دریا تا ۲۰۰۰ متر بالا می رود (۵،۶).

۱۲. زرد دار/zard dar/

نام علمی: *Alnus glutinosa* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: توسکا

منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش

گونه درختی که در اغلب نقاط جنگل های شمال ایران می توان یافت و معمولاً از نزدیکی های ساحل دریا تا ۲۰۰۰ متر بالا می رود (۵،۶).

مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۴. پلت/plet/

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: **Aceraceae**

نام فارسی: افرا یا پلت

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال ار آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۵. پلت/plet/

نام علمی: *Acer laetum* از تیره: **Aceraceae**

نام فارسی: شیردار

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال ایران در ارتفاعات متوسط و فوقانی ۲۵۰۰-۲۰۰۰ متر یافت می شود (۵،۶).

۶. سیا پلت/sia plat/

نام علمی: *Acer insigne* از تیره: **Aceraceae**

نام فارسی: افرا پلت

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

گونه درختی که سرتاسر جنگل های شمال ار آستارا تا مینودشت و جنگل گلستان که در ارتفاعات کم مخصوصا در نواحی مرطوب ولی اکثرا می تواند تا ارتفاع ۲۰۰۰ متر انتشار می یابد (۵،۶).

۷. ککم/kekem/

نام علمی: *Acer platanoides* از تیره: **Aceraceae**

نام فارسی: کورکف

منطقه مورد مطالعه: توالش

گونه درختی که در نقاط سرد جنگل های شمال مانند سواد کوه - زیارت گرگان - زرین گل در ارتفاعات فوقانی ۲۶۰۰-۱۸۰۰ متر یافت می شود (۵،۶).

۸. گندلاش/gandelash/

دیده می شود و معمولاً در دامنه های مرطوب و سایه دار
آهکی بیشه های انبوهی تشکیل می دهد (۵،۶).

۱۸. کیش /kish/

نام علمی: *Buxus Sempervirens* از تیره: **Buxaceae**

نام فارسی: شمشاد

منطقه مورد مطالعه: گیلان و توالش

گونه درختی کوچک در ارتفاعات کم و متوسط
بیشتر نقاط جنگل های شمال از آستارا تا میاندره گرگان
دیده می شود و معمولاً در دامنه های مرطوب و سایه دار
آهکی بیشه های انبوهی تشکیل می دهد (۵،۶).

۱۹. اربه /arbe/

نام علمی: *Diospyros lotus* از تیره: **Ebenaceae**

نام فارسی: خرمندی

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که بومی جنگل های شمال ایران است از
ارتفاع کم تا ۱۰۰۰ متر در کلیه نقاط مرطوب جنگل های
شمال می روید (۵،۶).

۲۰. امبر /ambar/

نام علمی: *Diospyros lotus* از تیره: **Ebenaceae**

نام فارسی: خرمندی

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی که بومی جنگل های شمال ایران است
از ارتفاع کم تا ۱۰۰۰ متر در کلیه نقاط مرطوب جنگل
های شمال می روید (۵،۶).

۲۱. آکش /akash/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: توالش

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل
دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل
های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰
متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰
متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در
گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۱۳. سیا توسه /sia touse/

نام علمی: *Alnus glutinosa* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: توسکا

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

گونه درختی که در اغلب نقاط جنگل های شمال
ایران می توان یافت و معمولاً از نزدیکی های ساحل دریا
تا ۲۰۰۰ متر بالا می رود (۵،۶).

۱۴. شرم /sharem/

نام علمی: *Carpinus betulus* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: ممرز

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و بی بالان

گونه درختی که در اکثر نقاط جنگل های شمال از
پایین بند تا میان بند به فراوانی پراکنده است (۵،۶).

۱۵. شرم /sharem/

نام علمی: *Carpinus orientalis* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: لور (کچف)

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و تنکابن

گونه درختی که در جنگل های ییلاقی خیلی بیشتر
از میان بند یافت می شود که از ارتفاع ۲۵۰۰-۳۰۰۰ متر
دیده می شود (۵،۶).

۱۶. فسق /fashagh/

نام علمی: *Carpinus orientalis* از تیره: **Betulaceae**

نام فارسی: لور (کچف)

منطقه مورد مطالعه: رشت

گونه درختی که در جنگل های ییلاقی خیلی بیشتر
از میان بند یافت می شود که از ارتفاع ۲۵۰۰-۳۰۰۰ متر
دیده می شود (۵،۶).

۱۷. شومشاد /shomshad/

نام علمی: *Buxus Sempervirens* از تیره: **Buxaceae**

نام فارسی: شمشاد

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی کوچک در ارتفاعات کم و متوسط
بیشتر نقاط جنگل های شمال از آستارا تا میاندره گرگان

۲۲. آرایش /alayesh/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: توالش

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰ متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۲۷. راش /rash/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: گیلان و تنکابن و کجور

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰ متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۲۳. بلند مازو /boland mazou/

نام علمی: *Quercus Castaneaefolia mey* از تیره:

Fagaceae

نام فارسی: بلند مازو

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

این گونه درختی در سرتاسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر دیده می شود ولی رویشگاه اصلی آن در جنگل های قشلاقی ۲۰۰-۰ متر می باشد (۵،۶).

۲۴. پاچه مازو /pachemazou/

نام علمی: *Quercus maranthera* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: دمبل موزی

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

این گونه درختی در مرز فوقانی جنگل های شمال در ارتفاعات ۱۸۰۰ تا ۲۴۰۰ متر می توان یافت (۵،۶).

۲۵. پالوط /palout/

نام علمی: *Quercus Castaneaefolia mey* از تیره:

Fagaceae

نام فارسی: بلند مازو

منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش

این گونه درختی در سرتاسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر دیده می شود ولی رویشگاه اصلی آن در جنگل های قشلاقی ۲۰۰-۰ متر می باشد (۵،۶).

۲۶. راج /raj/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: منجیل

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰ متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۲۷. راش /rash/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: گیلان و تنکابن و کجور

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰ متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۲۸. راشیر /rashir/

نام علمی: *Quercus Castaneaefolia mey* از تیره:

Fagaceae

نام فارسی: بلند مازو

منطقه مورد مطالعه: اطراف رشت

این گونه درختی در سرتاسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر دیده می شود ولی رویشگاه اصلی آن در جنگل های قشلاقی ۲۰۰-۰ متر می باشد (۵،۶).

۲۹. قزل گز /ghzel gez/

نام علمی: *Fagus orientalis lipsky* از تیره: **Fagaceae**

نام فارسی: راش

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی که منطقه پراکنش از اروپا تا سواحل دریای خزر می باشد. رویشگاه آن در ایران معمولاً جنگل های ییلاقی سواحل دریای خزر از ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر می باشد. درخت راش در ارتفاعات پایین تر از ۱۰۰۰ متر می باشد (۵،۶).

۳۴. کهل /kohol/ نام علمی: *Pterocarya fraxinifolia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: لرگ منطقه مورد مطالعه: لاهیجان این گونه درختی در جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند (۱۰۰۰ متر) می روید (۵،۶).

۳۵. گردکان /gerdekan/ نام علمی: *Juglans regia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: گردو منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش این گونه درختی در نزدیکی آبادی ها به صورت درختان بزرگ در بعضی از نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۳۶. موتال /motal/ نام علمی: *Pterocarya fraxinifolia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: لرگ منطقه مورد مطالعه: آستارا این گونه درختی در جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند (۱۰۰۰ متر) می روید (۵،۶).

۳۷. مولکول /molkol/ نام علمی: *Pterocarya fraxinifolia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: لرگ منطقه مورد مطالعه: توالش این گونه درختی در جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند (۱۰۰۰ متر) می روید (۵،۶).

۳۸. شاخوزدار /shaghoz dar/ نام علمی: *Albizia julibrissin Duraz* از تیره: **Leguminosae** نام فارسی: شب خسب (گل ابریشم) منطقه مورد مطالعه: اطراف رشت

متر نیز دیده می شود مثلاً در آستارا تا ارتفاع ۶۵۰ متر در گیلان تا ارتفاع ۳۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۳۰. دمیر آغاجی /damir aghaji/ نام علمی: *Parrotia Persica* از تیره: **Hamamelidaceae** نام فارسی: انجیلی منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش و مینو دشت این گونه درختی مخصوص جنگل های شمال ایران است که در ارتفاعات کم و متوسط تا ۱۰۰۰ متر به فراوانی دیده می شود ولی تا ارتفاع ۱۵۰۰ متر هم می روید (۵،۶).

۳۱. آقوز /aghoz/ نام علمی: *Juglans regia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: گردو منطقه مورد مطالعه: رشت و نور و کجور و مازندران این گونه درختی در نزدیکی آبادی ها به صورت درختان بزرگ در بعضی از نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۳۲. آقوز دار /aghoz dar/ نام علمی: *Juglans regia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: گردو منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و تنکابن این گونه درختی در نزدیکی آبادی ها به صورت درختان بزرگ در بعضی از نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۳۳. کوچی /kochi/ نام علمی: *Pterocarya fraxinifolia* از تیره: **Juglandaceae** نام فارسی: لرگ منطقه مورد مطالعه: رشت این گونه درختی در جنگل های شمال از ارتفاع کم تا میان بند (۱۰۰۰ متر) می روید (۵،۶).

نام علمی: *Albizzia julibrissin Duraz* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: شب خسب (گل ابریشم)
 منطقه مورد مطالعه: اطراف رشت

این گونه درختی به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از آستارا تا نزدیک گرگان از ارتفاع پایین تا ۴۰۰ متر دیده می شود (۵،۶).

۴۴. هزار/hazar/

نام علمی: *Albizzia julibrissin Duraz* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: شب خسب (گل ابریشم)
 منطقه مورد مطالعه: اطراف رشت

این گونه درختی به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از آستارا تا نزدیک گرگان از ارتفاع پایین تا ۴۰۰ متر دیده می شود (۵،۶).

۴۵. تلک/telak/

نام علمی: *Fraxinus excelsior* از تیره: **Oleaceae**
 نام فارسی: زبان گنجشک یا ون
 منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

این گونه درختی به صورت درختان بزرگ در اکثر نقاط جنگل های شمال ایران از ارتفاعات متوسط تا فوقانی وجود دارد (۵،۶).

۴۶. تلکوچی/telekochi/

نام علمی: *Fraxinus excelsior* از تیره: **Oleaceae**
 نام فارسی: زبان گنجشک یا ون
 منطقه مورد مطالعه: رشت

این گونه درختی به صورت درختان بزرگ در اکثر نقاط جنگل های شمال ایران از ارتفاعات متوسط تا فوقانی وجود دارد (۵،۶).

۴۷. ون/van/

نام علمی: *Fraxinus excelsior* از تیره: **Oleaceae**
 نام فارسی: زبان گنجشک
 منطقه مورد مطالعه: زیارت گرگان و مازندران و نور و کجور و ارسباران و آستارا

این گونه درختی به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از آستارا تا نزدیک گرگان از ارتفاع پایین تا ۴۰۰ متر دیده می شود (۵،۶).

۳۹. شب خسب/shab khosb/

نام علمی: *Albizzia julibrissin Duraz* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: شب خسب (گل ابریشم)
 منطقه مورد مطالعه: رشت

این گونه درختی به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از آستارا تا نزدیک گرگان از ارتفاع پایین تا ۴۰۰ متر دیده می شود (۶،۵).

۴۰. کرات/krat/

نام علمی: *Gleditschia Caspica Desf* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: لیلکی یا کرات
 منطقه مورد مطالعه: چابکسر

این گونه درختی در جنگل های شمال از آستارا تا مازندران در ارتفاع کم و نواحی مرطوب می روید (۵،۶).

۴۱. کشکر/kashkar/

نام علمی: *Albizzia julibrissin Duraz* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: شب خسب (گل ابریشم)
 منطقه مورد مطالعه: آستارا

این گونه درختی به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از آستارا تا نزدیک گرگان از ارتفاع پایین تا ۴۰۰ متر دیده می شود (۵،۶).

۴۲. لالکی/lalaki/

نام علمی: *Gleditschia Caspica Desf* از تیره: **Leguminosae**
 نام فارسی: لیلکی یا کرات
 منطقه مورد مطالعه: آستارا

این گونه درختی در جنگل های شمال از آستارا تا مازندران در ارتفاع کم و نواحی مرطوب می روید (۵،۶).

۴۳. لگ/leg/

نام فارسی: **گوچه**
منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان و دیلمان و رودسر**
گونه درختی که به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از جلگه تا مرز فوقانی جنگل به فراوانی یافت می شود (۵،۶).

۵۳. **آمبو** /ambou/

نام علمی: **Eriobotrya japonica** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **ازگیل ژاپنی**
منطقه مورد مطالعه: **گیلان و رودسر و بی بالان**
گونه درختی که به صورت درختان کوچک یا درختچه هایی در اکثر نقاط شمال کشت می شود (۵،۶).

۵۴. **بلوش** /bloush/

نام علمی: **Rubus sp.** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **تمشک**
منطقه مورد مطالعه: **رودسر**
این گونه درختی به صورت گیاه بالا رونده است که در اکثر نقاط باز جنگل های شمال ایران می روید. بعضی از گونه های آن خاردار و برخی بدون خار می باشد (۵،۶).

۵۵. **تومش** /tomoush/

نام علمی: **Rubus sp.** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **تمشک**
منطقه مورد مطالعه: **گیلان**
این گونه درختی به صورت گیاه بالا رونده است که در اکثر نقاط باز جنگل های شمال ایران می روید. بعضی از گونه های آن خاردار و برخی بدون خار می باشد (۵،۶).

۵۶. **تمش دونه** /tomosh dane/

نام علمی: **Rubus sp.** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **تمشک**
منطقه مورد مطالعه: **گیلان**
این گونه درختی به صورت گیاه بالا رونده است که در اکثر نقاط باز جنگل های شمال ایران می روید. بعضی از گونه های آن خاردار و برخی بدون خار می باشد (۵،۶).

۵۷. **توچ** /toch/

این گونه درختی به صورت درختان بزرگ در اکثر نقاط جنگل های شمال ایران از ارتفاعات متوسط تا فوقانی وجود دارد (۵،۶).

۴۸. **وند** /vandar/

نام علمی: **Fraxinus excelsior** از تیره: **Oleaceae**
نام فارسی: **زبان گنجشک یا ون**
منطقه مورد مطالعه: **زیارت گرگان و مازندران و نور و کجور و ارسباران و آستارا**
این گونه درختی به صورت درختان بزرگ در اکثر نقاط جنگل های شمال ایران از ارتفاعات متوسط تا فوقانی وجود دارد (۵،۶).

۴۹. **ارقی** /erghi/

نام علمی: **Cotomeaster recemiflor** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **شیر خشت**
منطقه مورد مطالعه: **منجیل**
گونه درختی که به صورت درختچه هایی در نقاط کوهستانی و خشک و استپی نقاط مرتفع بعضی از نواحی جنگل های شمال (تا ۲۴۰۰ متر) رشد می کند (۵،۶).

۵۰. **ازگیل** /ezgil/

نام علمی: **Mespilus germanica** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **ازگیل**
منطقه مورد مطالعه: **آستارا**
گونه درختی که به صورت درختان کوچک یا درختچه های خاردار در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۰۰۰ متر وجود دارد (۵،۶).

۵۱. **آلما** /alma/

نام علمی: **Malus communis** از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: **سیب وحشی**
منطقه مورد مطالعه: **آستارا و ارسباران**
گونه درختی که به ارتفاع ۱۵-۱۰ متر می رسد. در جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۵۲. **آلو** /alou/

نام علمی: **Prunus divaricata** از تیره: **Rosaceae**

گونه درختی که به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از جلگه تا مرز فوقانی جنگل به فراوانی یافت می شود (۵،۶).

۶۲. خلی /khali/

نام علمی: *Prunus divaricata* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: گوجه

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از جلگه تا مرز فوقانی جنگل به فراوانی یافت می شود (۵،۶).

۶۳. خوج /khoj/

نام علمی: *Pyrus sp.* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: گلابی وحشی

منطقه مورد مطالعه: گیلان و تنکابن

گونه درختی که به صورت درخت یا درختچه های خاردار در نقاط مختلف جنگل های شمال می روید (۵،۶).

۶۴. خولی /kholi/

نام علمی: *Prunus divaricata* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: گوجه

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از جلگه تا مرز فوقانی جنگل به فراوانی یافت می شود (۵،۶).

۶۵. سف /sef/

نام علمی: *Malus communis* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: سیب وحشی

منطقه مورد مطالعه: توالش

گونه درختی که به ارتفاع ۱۵-۱۰ متر می رسد. در جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۶۶. کنس /kenes/

نام علمی: *Mespilus germanica* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: ازگیل

منطقه مورد مطالعه: گیلان و مازندران

نام علمی: *Cydonia oblonga* از تیره: **Rosaceae**

نام فارسی: به وحشی

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

گونه درختی که به صورت درختان کوچک بدون خار هستند که در ارتفاعات مختلف جنگل های شمال از آستارا تا گرگان و جنگل لوه گنبد کاووس می روید (۵،۶).

۵۸. جلی /jali/

نام علمی: *Prunus laurocerasus* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: جل (غار گیلاس)

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

گونه درختی که در بعضی از نقاط جنگل های شمال که به صورت درختچه و یا درخت کوچک در نواحی میان بند مشاهده می شود (۵،۶).

۵۹. چرم گیله /charmegile/

نام علمی: *Prunus laurocerasus* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: جل (غار گیلاس)

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی که در بعضی از نقاط جنگل های شمال که به صورت درختچه و یا درخت کوچک در نواحی میان بند مشاهده می شود (۵،۶).

۶۰. چرم لیوه /charmlive/

نام علمی: *Prunus laurocerasus* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: جل (غار گیلاس)

منطقه مورد مطالعه: گیلان و توالش

گونه درختی که در بعضی از نقاط جنگل های شمال که به صورت درختچه و یا درخت کوچک در نواحی میان بند مشاهده می شود (۵،۶).

۶۱. خالودار /khalou dar/

نام علمی: *Prunus divaricata* از تیره: **Rosaceae**
نام فارسی: گوجه

منطقه مورد مطالعه: گیلان

گونه درختی که به صورت درخت کوچک در جنگل های شمال از جلگه تا مرز فوقانی جنگل به فراوانی یافت می شود (۵،۶).

۷۲. همروود /hamroud/

نام علمی: *Pyrus sp.* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: گلابی وحشی

منطقه مورد مطالعه: منجیل

گونه درختی که به صورت درخت یا درختچه های خاردار در نقاط مختلف جنگل های شمال می روید (۵،۶).

۷۳. سفید پلت /sefid palat/

نام علمی: *Populus caspica* از تیره: Salicaceae

نام فارسی: سفید پلت

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان

گونه درختی که یکی از درختان اختصاصی ایران و مخصوص جنگل های شمال که از جلگه تا ارتفاع ۱۴۰۰ متر دیده شده است (۵،۶).

۷۴. وی /vi/

نام علمی: *Salix sp.* از تیره: Salicaceae

نام فارسی: بید

منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش و گیلان و لاهیجان

گونه درختی که گونه های مختلف این جنس به صورت درخت و درختچه دیده می شود. بیدها معمولاً در کنار رودخانه ها و باطلاق ها و خاک های مرطوب سبک خوب رشد می کنند (۸).

۷۵. ویدار /vi dar/

نام علمی: *Salix sp.* از تیره: Salicaceae

نام فارسی: بید

منطقه مورد مطالعه: آستارا و توالش و گیلان و لاهیجان

گونه درختی که گونه های مختلف این جنس به صورت درخت و درختچه دیده می شود. بیدها معمولاً در کنار رودخانه ها و باطلاق ها و خاک های مرطوب سبک خوب رشد می کنند (۹).

گونه درختی که به صورت درختان کوچک یا درختچه های خاردار در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۰۰۰ متر وجود دارد (۵،۶).

۶۷. کنوس /konous/

نام علمی: *Mespilus germanica* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: ازگیل

منطقه مورد مطالعه: گیلان و مازندران

گونه درختی که به صورت درختان کوچک یا درختچه های خاردار در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۰۰۰ متر وجود دارد (۷).

۶۸. گیلاس /gilas/

نام علمی: *Prunus avium* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: گیلاس وحشی (آلوکک)

منطقه مورد مطالعه: آستارا

گونه درختی که در اغلب نقاط جنگل های شمال ایران از آستارا تا جنگل لوه در ارتفاعات مختلف می روید (۵،۶).

۶۹. هسی /hesi/

نام علمی: *Malus communis* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: سیب وحشی

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و دیلمان

گونه درختی که به ارتفاع ۱۵-۱۰ متر می رسد. در جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۷۰. هسیب /hesib/

نام علمی: *Malus communis* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: سیب وحشی

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و دیلمان

گونه درختی که به ارتفاع ۱۵-۱۰ متر می رسد. در جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۷۱. هلو /holou/

نام علمی: *Prunus divaricata* از تیره: Rosaceae

نام فارسی: گوجه

منطقه مورد مطالعه: لاهیجان و دیلمان و رودسر

۷۶. **کرکدار** /kork dar/
نام علمی: *Tilia rubra* از تیره: **Tiliaceae**
نام فارسی: **درخت نمدار**
منطقه مورد مطالعه: **توالش**
گونه درختی که در تمام نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شما از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۸۰. **آزاردار** /azardar/
نام علمی: *Zelkova carpinifolia pall* از تیره: **Ulmaceae**
نام فارسی: **درخت آزاد**
منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان**
گونه درختی که مخصوص نواحی کم ارتفاع تا ۱۵۰۰ متر جنگل های شمال می باشد که به صورت درختان بزرگ دیده می شوند (۵،۶).

۸۱. **آزاد** /azad/
نام علمی: *Zelkova carpinifolia pall* از تیره: **Ulmaceae**
نام فارسی: **درخت آزاد**
منطقه مورد مطالعه: **رشت و رامسر و تنکابن**
گونه درختی که مخصوص نواحی کم ارتفاع تا ۱۵۰۰ متر جنگل های شمال می باشد که به صورت درختان بزرگ دیده می شوند (۵،۶).

۸۲. **آزاردار** /azar dar/
نام علمی: *Zelkova carpinifolia pall* از تیره: **Ulmaceae**
نام فارسی: **درخت آزاد**
منطقه مورد مطالعه: **رودسر**
گونه درختی که مخصوص نواحی کم ارتفاع تا ۱۵۰۰ متر جنگل های شمال می باشد که به صورت درختان بزرگ دیده می شوند (۵،۶).

۸۳. **تا دانه** /tadane/
نام علمی: *Celtis australis* از تیره: **Ulmaceae**
نام فارسی: **درخت داغداغان**
منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان و کتول**
گونه درختی که در جنگل های شمال معمولاً دور از دریا به طور پراکنده دیده می شود (۵،۶).

۸۴. **زم** /zam/
نام علمی: *Ulmus glabra Huds* از تیره: **Ulmaceae**

۷۷. **کَف** /kaf/
نام علمی: *Tilia rubra* از تیره: **Tiliaceae**
نام فارسی: **درخت نمدار**
منطقه مورد مطالعه: **رشت**
گونه درختی که در تمام نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۷۸. **کِف** /kef/
نام علمی: *Tilia rubra* از تیره: **Tiliaceae**
نام فارسی: **درخت نمدار**
منطقه مورد مطالعه: **رشت**
گونه درختی که در تمام نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

۷۹. **کیو** /kiew/
نام علمی: *Tilia rubra* از تیره: **Tiliaceae**
نام فارسی: **درخت نمدار**
منطقه مورد مطالعه: **آستارا**
گونه درختی که در تمام نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شما از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

گونه درختی که در تمام نقاط جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شمال از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به صورت پراکنده می روید. به صورت درختان کوچک در سراسر جنگل های شما از ارتفاع کم تا ۲۵۰۰ متر به طور پراکنده یافت می شود (۵،۶).

گونه درختی در ارتفاعات متوسط و نسبتاً مرتفع جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۸۹. له/له /leh/

نام علمی: *Ulmus carpinifolia* از تیره: **Ulmaceae**

نام فارسی: **اوجا (نارون قرمز)**

منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان و تنکابن**

گونه درختی که مخصوص ارتفاعات کم جنگل های شمال ایران ولی گاهی نیز تا ارتفاع متوسط پیش می رود (۵،۶).

۹۰. نیل/نیل /nil/

نام علمی: *Zelkova carpinifolia pall* از تیره:

Ulmaceae

نام فارسی: **درخت آزاد**

منطقه مورد مطالعه: **آستارا**

گونه درختی که مخصوص نواحی کم ارتفاع تا ۱۵۰۰ متر جنگل های شمال می باشد که به صورت درختان بزرگ دیده می شوند (۵،۶).

نتیجه گیری

در روابط اجتماعی بین اقوام و ساکنین مختلف در روستاها یکی از موارد مهم اسامی بومی و منطقه‌ای درختان می‌باشد. از آنجایی که در استان های گلستان، مازندران و گیلان نقش و وجود پوشش گیاهی جنگلی بر روی اداب و رسوم منطقه‌ای به عنوان خرد فرهنگ‌ها غیر قابل چشم پوشی می باشد، در این پژوهش بیش از ۹۰ نام علمی برای درختان به همراه اسامی علمی و نام تیره گیاهی آنها با ذکر منطقه‌ای که با آن نام شناخته می‌شوند گردآوری شده و همراه با توضیح مختصر گیاه‌شناسی هر یک ذکر شده است. مطالعات مشابه این تحقیق به دلیل این که در بسیاری از این مناطق زبان محلی به دلایل مختلف در حال کم رنگ شدن می‌باشد باعث جمع آوری و ثبت این اسامی محلی درختان، دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد.

۲. گروه واژه گزینی، ۱۳۸۷. فرهنگ واژه های مصوب فرهنگستان، دفتر پنجم.

نام فارسی: **ملج (نارون سفید)**

منطقه مورد مطالعه: **آستارا**

گونه درختی در ارتفاعات متوسط و نسبتاً مرتفع جنگل های شمال از آستارا تا گرگان می روید (۵،۶).

۸۵. قره قاچ/ghara aghach/

نام علمی: *Ulmus carpinifolia* از تیره: **Ulmaceae**

نام فارسی: **اوجا (نارون قرمز)**

منطقه مورد مطالعه: **آستارا**

گونه درختی که مخصوص ارتفاعات کم جنگل های شمال ایران ولی گاهی نیز تا ارتفاع متوسط پیش می رود (۵،۶).

۸۶. گل پردار/gol par dar/

نام علمی: *Ulmus carpinifolia* از تیره: **Ulmaceae**

نام فارسی: **اوجا (نارون قرمز)**

منطقه مورد مطالعه: **رشت**

گونه درختی که مخصوص ارتفاعات کم جنگل های شمال ایران ولی گاهی نیز تا ارتفاع متوسط پیش می رود (۵،۶).

۸۷. ل/له /le/

نام علمی: *Ulmus carpinifolia* از تیره: **Ulmaceae**

نام فارسی: **اوجا (نارون قرمز)**

منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان و تنکابن**

گونه درختی که مخصوص ارتفاعات کم جنگل های شمال ایران ولی گاهی نیز تا ارتفاع متوسط پیش می رود (۵،۶).

۸۸. لورت/orout/

نام علمی: *Ulmus glabra Huds* از تیره: **Ulmaceae**

نام فارسی: **ملج (نارون سفید)**

منطقه مورد مطالعه: **لاهیجان و رودسر**

منابع مورد استفاده

۱. مدرسی، ی، ۱۳۶۸. درآمدی بر جامعه‌شناسی زبان. تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

۳. پاینده لنگرودی، م.، ۱۳۶۸. فرهنگ گیل و دیلم، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
۴. شیخ سنگ تجن، ش.، یوسفی گراکوئی، ا.، ۱۳۹۶. بررسی و مقایسه جامعه شناختی عبارات خطاب در زبان فارسی و گیلکی. فصلنامه علمی - پژوهشی زبان‌شناسی اجتماعی، شماره ۱، ص: ۴۶-۶۳.
۵. قهرمان، ا.، ۱۳۶۳. فلور رنگی ایران، موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، تهران.
۶. مظفریان، و.، ۱۳۸۹. درختان و درختچه‌های ایران. فرهنگ معاصر، تهران، ص ۱۰۵۴.
7. Christenhusz, M. J. M.; Byng, J. W., 2016. The number of known plants species in the world and its annual increase. *Phytotaxa* 261 (3): 201-217.
8. Angiosperm Phylogeny Group, 2016. An update of the angiosperm phylogeny group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV". *Botanical Journal of the Linnean Society* 181 (1): 1-20.
9. Lewis, G., Schrire, B., Mackinder, B., Lock, M., 2005. Legumes of the world. The Royal Botanic Gardens, Kew, Reino Unido, pp. 577.